

Opettajankouluttajat Laura Saarelma (EO) ja Kaisu
Otsamo (AO)

Helsingin normaalilyseo

Vahvuudet arvioinnin lähtökohtana - erityisopettajan ja äidinkielen opettajan yhteistyökokeiluja harjoittelukoulussa

Oppimiskysymys
Ohjeistuskysymys
Arviointikysymys
Kohdentamiskysymys

Arvioinnin tehtävänä on oppilaiden tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä ja edistämisessä.

Uteliaisuus, myötätunto, rohkeus?

<https://www.ps-kustannus.fi/omanoppimisenkapteeni>

Osaammeko kannustaa oppilasta avoimeen mieleen, avoimeen sydämeen ja avoimeen tahtoon tietämättömyden, vihan ja pelon sijasta?

Oppilas kokee usein oman osallistumisensa ja osaamisensa ristiriitaisena, **ambivalenttina**. Oppilas ei ole itsestäänselvästi oman oppimisensa **toimija tai itseohjautuva oppija**.

From ambivalence to agency: Becoming an author, an actor and a hero in a drama workshop. Anna Pauliina Rainio & Ana Marjanovic-Shane 2013. – Learning, Culture and Social Interaction 2(2013).

Kokeilusta kerättyä: Oppilaiden mielipiteitä

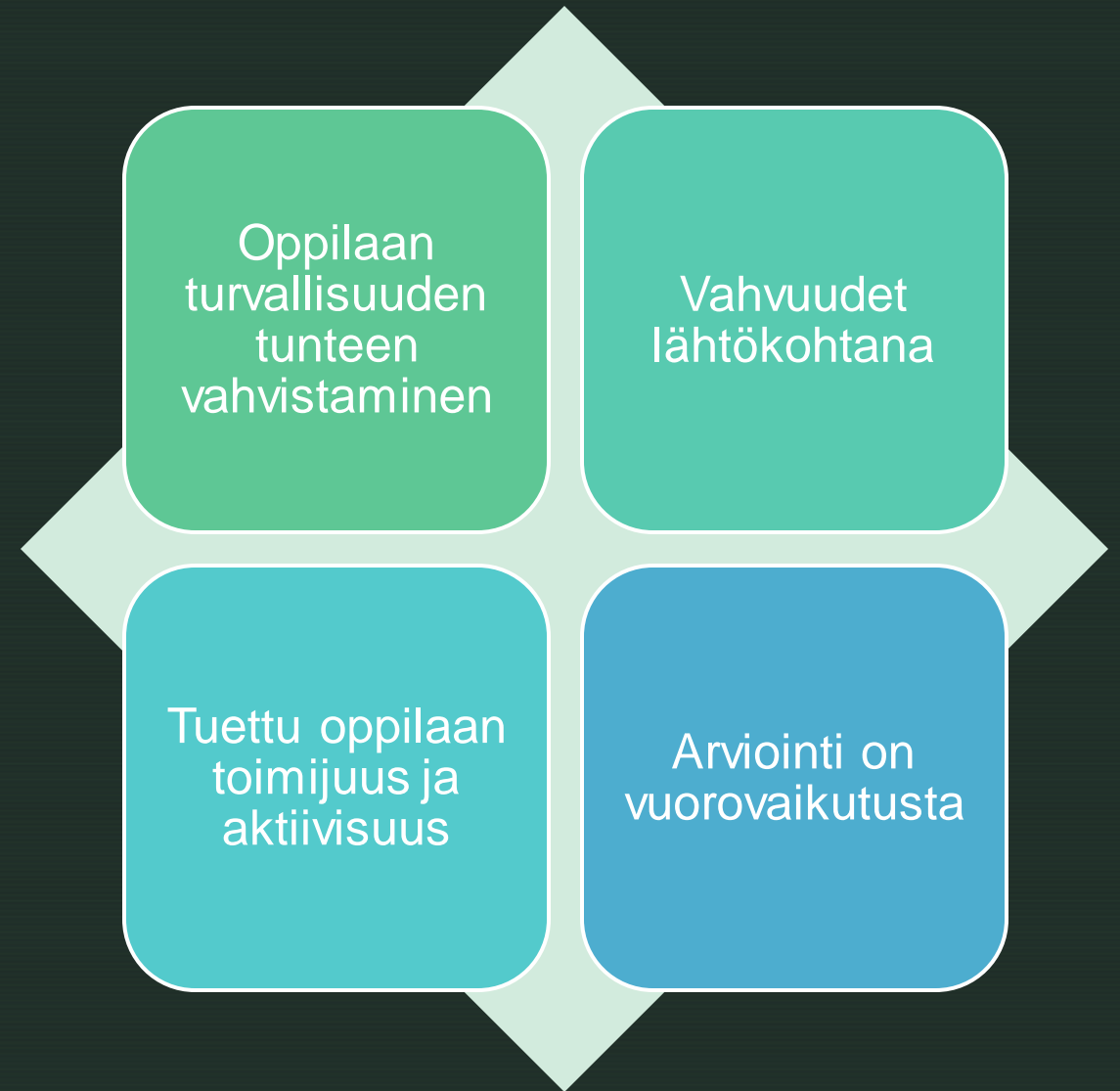
Monipuolinen arviointi ja jatkuva palaute saatetaan kokea ahdistavana, kun oppilas ei halua kohdata omaa keskeneräisyyttään tai luota arvioinnin tasapuolisuuteen.

Koenumero tuntuu monesta oppilaasta turvalliselta, koska se koetaan objektiivisena. Numeroarvioinnin kriteerit kuitenkin vaihtelevat jopa koulun sisällä, puhumattakaan laajemmin. (Ouakrim-soivio.)

Arviointi- ja opetuskeskustelut koettiin mielekkäinä ja kannustavina. Niihin tarvitaan tosin aikaa ja organisointia.

Huomasimme myös, että motivoitumisen kannalta on tärkeätä, että voi edetä yksilöllisesti.

Neljä näkökulmaa

Kiintymyssuhdeteoriat

Working space –käsitteellä kuvataan lapsen tai nuoren kykyä tutkivaan toimintaan ja omakohtaiseen leikkiin tai oppimiseen.

Sisäistyneiden vuorovaikutusmallien avulla nuori kykenee sopeutumaan oppimisympäristön tuottamiin vaatimuksiin ja sietämään oppimistilanteita, joissa on rajoituksia ja sääntöjä.

Attachment Behavior and the Schoolchild: An Introduction to Educational Therapy.
Barrett, M & Trevitt, J. 1991.

1. Oppilaan turvallisuuden tunteen vahvistaminen

Kiintymyssuhde tarjoaa tutkimusten mukaan perustan tutkia maailmaa ja olla avoin uudelle tiedolle. (John Bowlby)

Luottamussuhteen rakentamiseen täytyy olla aikaa.

Olemme lähteneet opetustilanteissa turvallisesta vuorovaikutussuhteesta: jaamme oppilaat työskentelyryhmiin oppilaantuntemuksemme perusteella. Tavoitteena on rakentaa oppimismyönteisyyttä ja antaa kuitenkin aina myös haasteita. (Esimerkiksi auttaa työskentelemään erilaisissa ryhmissä.)

2. Vahvuudet lähtökohtana

Lähdemme oppimistilanteissa realistisen **minäpystyvyyden** ideasta. Nuoren käsitys itsestään oppijana kehittyy ja on yhteydessä siihen, miten aikuiset suhtautuvat nuoren vahvuuksiin.

Kaikilla lapsilla on vahvuuksia.

Sointu, Savolainen, Lappalainen, Kuorelahti, Hotulainen, Närhi, Lambert, Epstein:
Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuuksien arviointiväline. 2018 PS-kustannus.

Epätäydellisyys, epäonnistuminen ja keskeneräisyys ovat sallittuja, jopa oppimisen edellytys. Vahvuus sisältää keskeneräisyyttä, joka tuo joustavuutta toimintaan.

Parhaimmillaan toiselle oppii antamaan tilaa ilman, että oma arvokkuus vaarantuu.

Käyttäytymisen ja tunteiden vahvuudet ovat

Kykyjä ja piirteitä, jotka

- **luovat tunteen omasta osaamisesta**
- **edistävät tyydyttäviä suhteita perheeseen, vertaisiin ja aikuisiin**
- **vahvistavat kykyä sietää vastoinkäymisiä ja stressiä**
- **edistävät persoonallista, sosiaalista ja akateemista kehitystä.**

(Ks. Epstein 2004.)

3. Oppijan toimijuus ja aktiivisuus

Oppilaat tarvitsevat jatkuvaa palautetta, tukea ja tietoa omista kyvyistään.

Itseohjautuvuus kehittyy hitaasti harjoittelun myötä.

Esimerkki: Muut kannattelevat oppilasta, hän on pienessä roolissa useissa projekteissa. Kun hänen annetaan yhden kerran päättää itse, miten hän toimii?

Itsearviointitaidot ovat monitasoisia:

Oppilas saattaa **reflektoida** = tarkkailla ja kuvailla tunteitaan ja toimintatapojaan.

Itsearvioinnissa omaa toimintaa jäsennetään ja arvioidaan.

Metakognitio tarkoittaa, että ymmärtää omaa toimintaansa ja muuttaa sitä arvioinnin perusteella.

4. Arviointi on vuorovaikutusta

Oppilaiden tarpeet vaihtelevat, ja arviointimenetelmien ja tehtävien pitäisi vaihdella niiden mukaisesti (Ouakrim-Soivio 2016) Realistinen oppijaminäkuva eli minäpystyvyys syntyy, kun oppii, millaiset taidot tuottavat tulosta.

Rohkeus kokeilla uutta, haastaa itsensä lisääntyy vähitellen.

Arvioinnin tehtävä on antaa realistinen kuva oppimisprosessista ja osaamisesta: **formatiivisen arvioinnin täytyy olla kannustavaa mutta realistista.**

Vertaisoppiminen ja **vertaisarviointi** tukevat heittäytymistä uusiin yrityksiin.

Työskentelytaitojen arviointi on vähintäänkin yhtä tärkeätä kuin lopputuloksen arviointi.

Itsearviointi lisää tietoisuutta mutta vaatii tarkkaa tietoa **tavoitteista ja kriteereistä.**

Tartu toimeen –lomakkeen kokeilu

Tavoitteet

Vahvuudet

Oman toiminnan ohjaus = mitä teen toisin

Lomake auttaa pohtimaan, miten parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen pääsee ja miten toimintaansa voi ohjata ja muuttaa tarpeen tullen.

Tartu toimeen. Opas työdkentelytaitojen opettamiseen. Tomperi, M. 2015.

Yhdessä arviointi

Kahden ohjaajan havainnot auttavat tekemään arviointipäätöksiä lukuvuoden lopussa.

Erilaiset oppijat tulevat paremmin huomioituiksi.

Yhteisopettajuus mahdollistaa moninaiset työtavat ja näytöt, joiden perusteella monipuolinen arviointi on realistista.

Temperamentti ja asenteet ja henkilökohtaiset ominaisuudet eivät saa vaikuttaa arviointiin - useamman näkökulman ja runsaampien havaintojen avulla olemme tulleet paremmin tietoisiksi omista ennakko-odotuksista. Kun opettajan sekä havainnoi että arvioi, arvioinnin validius helposti heikkenee: muodostuu odotuksia oppilaan suorituksista ja tulkinta oppilaasta saattaa vääristyä.

Opettajillakin on erilaisia vahvuuksia

1. Esiintymiseen ja puhumiseen liittyvät harjoitteet, joiden avulla oppilaat löytävät ja uskaltavat näyttää kykynsä. Palautteen antaminen niistä.
2. Nopeus ja tarkkuus esitysten/harjoitteiden analysoinnissa ja dokumentoinnissa. Täsmälliset kirjalliset palautteet.
3. Aloitteellisuus, kyky toteuttaa monenlaisia ideoita.
4. Kirjallisuuden laaja tuntemus ja sen hyödyntäminen opetus- ja arviointimenetelmien laatimisessa.
5. Valmius tehdä yhdessä, kokeilla, rohkeus muuttaa vanhaa.
6. Kyky laatia tarkkoja tavoitteita ja kriteereitä.
7. Kyky antaa palautetta lähiohjaamisen perusteella.

Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen

Oppilaiden
itsearviointitaitoja
kehitetään

- Oppilaiden itsearvioinnin taitoja kehitetään antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan
- Oppilaita ohjataan yksilöinä ja ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- Alemmilla vuosiluokilla autetaan oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja tulemaan tietoisiksi asetetuista tavoitteista
- Ylemmillä luokilla oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää
- Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, jossa yhdessä pohtien saadaan ja annetaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Taitotason hierarkiataulukko ajattelun tasojen läpikäymiseen oppilaitten kanssa.

Taitotaso	Verbit	Tuotokset	Oppimisstrategiat
Muistaa	Tietää, toistaa, luetteloii, kopioi, valitsee, löytää, listaa, nimeää, muistaa	Luettelo, lista, määritelmä, fakta, selite, kuvaus, kopio	Opittavan toistaminen, uudelleen lukeminen, kirjoittaminen ja kuunteleminen ja katsominen, ääneen lukeminen, alleviivaus
Ymmärtää	Selittää, kertoo, tulkitsee, vertaa, määrittää, kuvailee, päättelee	Selitys, määritelmä, kertomus, esimerkki, päätelmä, tiivistelmä, yhteenveto, esitelmä	Valikoiva toistaminen, muistiin paneminen, selittäminen
Soveltaa	Siirtää käytäntöön, kokeilee, yhdistää, rakentaa, havainnollistaa, toteuttaa	Esitys, ohje, esimerkki, sovellus, malli, kuvaus, haastattelu	Kokeileminen ja käytäntöön soveltaminen
Analysoi	Luokittelee, järjestää, erittelee, ryhmittelee, päättelee, tarkentaa, korostaa, yksinkertaistaa, yleistää	Luokitus, listaus, kriteeri, kuvio, raportti, analyysi, ryhmittely, taulukko	Luokitusten ja ryhmittelyjen muodostaminen, käsitekarttojen ja kaavioiden hahmottelu
Arvioi	Punnitsee, mittaa, vakuuttaa, kritisoi, suhteuttaa, perustelee, vertailee, havainnoi, tuomitsee	Asteikko, kriteeri, luokitus, sääntö, etenemispolku	Argumentointi, vertaisarviointi, perustelujen muodostaminen
Luo	Kehittää, tuottaa, uudistaa, keksii, olettaa, muokkaa, improvisoi	Kertomus, näytelmä, malli, hahmotelma, keksintö, synteesi, tutkimus, esine, tuote	Mielikuvittelu, ideointi, suunnittelu, uuden kehittäminen ja tuottaminen

Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa
käytetään
monipuolisia
menetelmiä

- Arviointikäytännöt tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti
- Tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä
- Huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ymmärtää tavoitteet ja tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen
- Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa

Arvioinnin yleiset periaatteet

Arviointi perustuu
tavoitteisiin ja
kriteereihin

- Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin
- Lukuvuosiarvioinnissa käytetään perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä 6. luokan päättyessä ja päättöarvioinnissa
- Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa
- Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin